

Seminar za nastavnike Obrazovanje o Holokaustu kroz usmenu povijest i grafičku novelu *Leina priča*

Ida Ljubić, prof.
Ugostiteljsko-turističko učilište Zagreb

Od 20. do 21. listopada 2023. godine u Zagrebu je održan seminar za nastavnike Obrazovanje o holokaustu kroz usmenu povijest i grafičku novelu *Leina priča*. Na ovom seminaru predstavljeni su rezultati jednogodišnjeg projekta Obrazovanje o holokaustu na temelju grafičke novele o životu i sudbini Lee Deutsch koji je proveden suradnjom udruge HERMES (Hrvatska edukacijska i razvojna mreža za evoluciju sporazumijevanja) i Memorijalnog muzeja holokausta Sjedinjenih Američkih Država (United States Holocaust Memorial Museum). Ovom projektu potporu je pružilo Veleposlanstvo Sjedinjenih Američkih Država u Zagrebu.

Cilj je projekta Obrazovanje o holokaustu na temelju grafičke novele o životu i sudbini Lee Deutsch stvaranje novih materijala za poučavanje o holokaustu: grafičke novele *Leina priča*, nastavnih jedinica kao mogućih primjera primjene grafičke novele u nastavi i dva videointervjua sa svjedocima Drugog svjetskog rata u Hrvatskoj, koji će biti uvršteni u Arhiv svjedočanstava Jeffa i Toby Herr Memorijalnog muzeja holokausta SAD-a.

Prvi dan seminara za nastavnike otvorio je Tvrtko Pater, predsjednik udruge Hermes, koji je sudionicima predstavio misiju ove udruge: obrazovanje za demokratsko građanstvo kroz razvoj i primjenu neformalnih obrazovnih programa zasnovanih na promicanju nenasilnih komunikacijskih metoda poput strukturiranog i kritičkog promišljanja, aktivnog slušanja te radikalne empatije kao alata za rješavanje i prevenciju sukoba. Tvrtko Pater istaknuo je da je stvaranje grafičke novele *Leina priča* značajan doprinos ostvarenju cilja udruge Hermes, a to je i osmišljavanje novih obrazovnih materijala za formalno i neformalno poučavanje o holokaustu.

Sudionicima seminara obratila se Erica King, savjetnica u Uredu za odnose s javnošću Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država u Zagrebu, istaknuvši da je obrazovna vrijednost grafičke novele *Leina priča* u oživljavanju sjećanja na djevojčicu Leu Deutsch, koja nije bila pasivna žrtva totalitarnog režima, već hrabra umjetnica koja je svojim radom aktivno pružala otpor diskriminaciji i progonu. Erica King izrazila je nadu da će korištenje grafičke novele *Leina priča* u poučavanju o holokaustu doprinijeti borbi da se takav zločin protiv čovječnosti više nikada ne ponovi.

Leinu priču možete pročitati *online* na <https://hermes.hr/hr/novela/>

Sara Lustig, posebna savjetnica premijera Republike Hrvatske za pitanja holokausta, suzbijanje antisemitizma i odnose sa židovskim zajednicama te supredsjednica Međunarodnog saveza za sjećanje na holokaust, u svom je obraćanju sudionicima izrazila zadovoljstvo izlaskom grafičke novele *Leina priča* u godini u kojoj upravo Hrvatska predsjedava Međunarodnom savezom za sjećanje na holokaust. Sara Lustig *Leinu priču* smatra važnim doprinosom obrazovanju o holokaustu u vremenu rastućeg antisemitizma, revizionizma i ratnih sukoba. Pozdravni govori završeni su minutom šutnje za sve žrtve ratnog sukoba u Izraelu i Gazi.

Grafička novela *Leina priča* sudionicima je predstavljena kroz panel-diskusiju u kojoj su sudjelovali Ida Ljubić, autorica priče grafičke novele i nastavnica Povijesti, Krešimir Biuk, scenarist, i Dalibor Talajić, ilustrator novele. Oni su sudionicima govorili o inspiraciji i motivaciji za stvaranje grafičke novele, izazovima s kojima su se susreli u procesu stvaranja ovog djela kao i o svojim nadama da će čitanje samoga djela potaknuti učenice i učenike na dodatno učenje o holokaustu. Pitanja koja su sudionici uputili autorima odnosila su se na nedostatak spomenika ili komemorativnih mjesta u znak sjećanja na Leu Deutsch, a sudionici i autori razgovarali su o Stolpersteinu ili Kamenu spoticanja ispred stana obitelji Deutsch u Gundulićevoj ulici.

Nakon panela o grafičkoj noveli održan je otvoreni dijalog o poučavanju o holokaustu u Hrvatskoj. Dijalog je otvorila viša savjetnica za povijest Agencije za odgoj i obrazovanje Loranda Miletić koja je govorila o mogućnostima stručnog usavršavanja o holokaustu u Hrvatskoj i inozemstvu kao i o smjernicama za poučavanje učenika o ovoj temi. Ivo Pejaković, ravnatelj Javne ustanove Spomen-područja Jasenovac, sudionicima je predstavio međunarodni umjetnički projekt za mlade Zvuk u tišini koji je održan u Staroj Gradiški i objasnio načine na koji učenice i učenici osnovnih i srednjih škola mogu posjetiti Spomen-područje Jasenovac i tamo sudjelovati u obrazovnim programima. Sara Lustig istaknula je dugogodišnju suradnju Međunarodnog saveza za sjećanje na holokaust s Agencijom za odgoj i obrazovanje i JUSP Jasenovac, koja je rezultirala redovitim održavanjem državnog stručnog skupa za nastavnike Poučavanje i učenje o holokaustu i sprečavanju zločina protiv čovječnosti.

U drugom danu seminara predavanje je održala Noemi Szekely Popescu, stručnjakinja za usmenu povijest Jeff i Toby Herr Arhiva usmene povijesti Memorijalnog muzeja holokausta Sjedinjenih Američkih Država. Jeff i Toby Herr Arhiva usmene povijesti jedna je od najvećih i najraznolikijih svjetskih zbirki usmenih svjedočanstava o holokaustu, u koju su uključena dva nova videosvjedočanstva nastala u sklopu projekta Obrazovanje o holokaustu na temelju grafičke novele o životu i sudbini Lee Deutsch. Noemi Szekely Popescu sudionicima je seminara predstavila različite mogućnosti korištenja videosvjedočanstva u poučavanju o holokaustu u školama, pojasnila je načine na koji su intervjui prikupljeni i snimljeni, a predstavila je i bogatu mrežnu zbirku videosvjedočanstava kao i načine na koji se oni mogu pretraživati.

Tvrtko Pater predstavio je dva nova videosvjedočanstva snimljena u sklopu projekta, a koji su nastali na temelju razgovora sa svjedocima Drugoga svjetskog rata na prostoru Hrvatske. Svjedočanstva o vremenu rata, progonima i diskriminaciji Židova i Srba dali su gospodin Milan Kolarac i gospodin Branko Mohr. Nakon predavljanja novih videosvjedočanstava Tvrtko Pater istaknuo je činjenicu da svjedoka Drugoga svjetskog rata u Hrvatskoj, zbog njihove dobi ima sve manje, pa je sudionike seminara zamolio za informacije o osobama koje su spremne podijeliti svoja sjećanja na ovo razdoblje.

Nastavnica Ida Ljubić predstavila je nastavnu jedinicu Uloge i izbori pojedinaca i skupina u grafičkoj noveli *Leina priča* kao primjer korištenja ove novele u poučavanju o holokaustu. Nastavnica je informirala sudionike da su grafička novela i predstavljena nastavna jedinica dostupne na mrežnoj stranici udruge HERMES te izrazila nadu da će ovi obrazovni materijali osnažiti nastavnice i nastavnike u poučavanju o Leinom životu i sudbini kao i da će ih grafička novela inspirirati na osmišljavanje vlastitih nastavnih aktivnosti i projektnih zadataka u poučavanju o Lei Deutsch.

Prijedlog za citiranje (APA stil):

Ljubić, I. (2023). Seminar za nastavnike Obrazovanje o Holokaustu kroz usmenu povijest i grafičku novelu *Leina priča*. *Poučavanje povijesti*, II(2), 24–25.

Na završetku seminara sudionici su dobili zadatak primijeniti grafičku novelu *Leina priča* u poučavanju svojih učenika i učenika, poslati povratne informacije o provedenoj primjeni i vrednovati sadržaje seminara.